

# MARK TWAIN

Kaksi  
novellia



Älä lausu  
väärää  
todistusta



KUSTANTAMO  
HELMIVYÖ

Älä lausu  
väärrää todistusta



Mark Twain

# Älä lausu väärrää todistusta

*jälkisanat Reijo Valta*

Kustantamo Helmivyö

Turku 2020

## **Älä lausu väärää todistusta**

Sisältää uudistetut suomennokset Mark Twainin novelleista *Rehellisen Hadleyburgin tuho* (*The Man that Corrupted Hadleyburg*) ja *Taivas vai helvetti?* (*Was It Heaven or Hell?*).

Uudistamisen pohjana olivat V. Hämeen-Anttilan *Nimensä pilannut kaupunki* (Karisto 1917) ja *Lukutupa*-lehdessä julkaistu (n:ot 1-5 16.1.-16.3.1904), tuntemattomaksi jääneen suomentajan *Taivas vaiko helvetti?*

Suomennosten uudistus Reijo Valta.

Kustantamo Helmivyö

ISBN 978-952-7211-58-8

Valmistaja: BoD, Norderstedt 2020

REHELLISEN  
HADLEYBURGIN TUHO



# I

Siitä on kulunut jo vuosia. Hadleyburg oli koko seutukunnan rehellisin ja nuhteettomin kaupunki. Kolmen sukupolven ajan oli se pitänyt maineensa tahrattomana, ja ylpeili sillä enemmän kuin mistään muusta. Se oli ylpeä rehellisyydestään ja halukas turvaamaan sen pysyvyyden, että lapsille jo kehdossa aloitettiin opettamaan kunniallista käytöstä, ja samanlaiset opetukset tehtiin siitä lähtien pääasiaksi koko heidän kasvatuksessaan. Koko ajan torjuttiin niin ikään kiusauksia nuorison tieltä, jotta nouseva polvi sai kaikki mahdollisuudet omaksuakseen ja karaistuakseen, jotta nuhteettomuus juurtuisi luita myöten. Naapurikaupungit olivat tästä kunniakkaasta ylemmyydestä kateellisia. Ne olivat pilkkaavinaan Hadleyburgin tuntemaa ylpeyttä ja pitävinään sitä turhamaisuutena. Mutta pakko oli niiden tunnustaa, että Hadleyburg ihan oikeasti oli lahjomaton kaupunki, ja jos naapu-

reilta tarkemmin tiedusteli, niin myönsivät he, että pelkkä Hadleyburgista kotoisin oleminen riitti kaikeksi nuoren miehen tarvitsemaksi suositteluksi hänen muuttaessaan syntymäkaupungistaan etsimään vastuullista tehtäviä.

Kerran Hadleyburg viimein epäonnekseen loukkasi erästä sen kautta kulkenutta muukalaista — mahdollisesti tietämättään, mutta varmasti välittämättään, sillä Hadleyburg oli itsetietoinen kaupunki eikä piitannut vähääkään muukalaisista tai heidän mielipiteistään. Tämän yksilön kohdalla olisi kuitenkin ollut kannattanut tehdä poikkeus, sillä hän oli pitkävihainen ja kostonhimoinen mies. Kokonaisen vuoden hän hautoi kärsimänsä vääryyttä ja käytti kaiken vapaa-aikansa yrittäen keksiä riittävää hyvitystä. Hän teki monia suunnitelmia, ja hyviä ne olivat kaikki, mutta yksikään ei täysin perinpohjainen. Kehnoimmatkin suunnitelmista olisivat tuottaneet häpäisyn monelle hadleyburgilaiselle, mutta hänen juonensa piti koskea koko kaupunkia, jättämättä ainoatakaan asukasta huomiotta. Vihdoin hänen mieleensä tuli oivallinen ajatus, joka sykehdytti hänen sydäntään ilkeämielisellä ilolla. Hän aloitti heti laatimaan suunnitelmaan, sanoen itsekseen: »Tämä keino toimii — minä lahjon kaupungin.»

Kuusi kuukautta myöhemmin hän läksi Hadleyburgiin ja saapui vaunuilla kello kymmenen tienoissa illalla pankin iäkkään rahastonhoitajan talolle. Hän nosti kärryiltä selkäänsä säkin, hoippui sitä kantaen pihan yli ja koputti ovelle. Naisen ääni virkahti:

— Sisään.

Hän astui huoneeseen ja laski säkkinsä kaminan taakse, sanoen kohteliaasti vanhalle rouvalle, joka lampun ääressä luki »Lähetys-sanomia»:

— Istukaa vain, rouva hyvä, en häiritse teitä. Kas noin — nyt säkki on jokseenkin hyvässä piilossa, tuskin tietäisi siinä mitään olevankaan. Saanko hetkisen vaivata miestänne, hyvä rouva?

— Ette, sillä hän on mennyt Brixtonissa käymään. Hän palaa kenties vasta aamulla.

— Vai niin, hyvä rouva. No, ei sillä väliä, halusin vain jättää tuon säkin hänen huostaansa, luovutettavaksi oikealle omistajalleen, kun se löytyy. Olen vieras, hän ei tunne minua. Tulin vain täksi illaksi kaupunkiin tekemään tehtävän, joka on ollut jo kauan mielessäni. Asiani puolesta olen nyt valmis, lähden hyvillä mielin ja hiukan ylpeänäkin, ettekä näe minua enää milloinkaan. Säkkiin on kiinnitetty paperilappu, joka selittää kaikki. Hyvää yötä, rouva.

Vanhaa rouvaa pelotti salaperäinen, kookas muukalainen, joten hän oli tämän poistumisesta hyvillään. Mutta hänen uteliaisuutensa oli herännyt, hän astahti kiireesti säkin luo ja sieppasi paperilapun lampun valoon. Kirje alkoi seuraavasti:

*JULKAISTAVAKSI, tai etsittäköön oikea omistaja yksityisellä tiedustelulla — puolestani sopii menetellä kummin päin tahansa. Tämä säkki sisältää satakuusikymmentä naulaa neljä luotia rahaksi lyötyä kultaa ...*

— Hyvänen aika, eikä ole ovi lukossa!

Rouva Richards syöksähti vapisevana ovelle ja lukitsi sen, veti sitten alas kaihtimet ja seiso siinä säikähtäneenä, tuskaisena ja aivojaan pinnistäen keksiäkseen vielä jotakin muuta varokeinoa itsensä ja aarteensa paremmaksi turvaamiseksi. Hän kuunteli tuokion, epäillen murtovarkaita, ja antautui sitten uteliaisuutensa valtaan ja palasi lampun ääreen lukemaan kirjeen loppuun:

*»Olen muukalainen ja lähden pian takaisin omaan maa-  
hani, jäädäkseni sinne lopullisesti. Olen Amerikalle kiitol-  
linen siitä, mitä olen eläessäni tähtilipun alla saavutta-  
nut. Ja eräälle sen kansalaiselle — Hadleyburgin asuk-  
kaalle — olen erityisen kiitollinen pari vuotta takaperin  
kokemastani suuresta avuliaisuudesta. Kahdestakin oike-  
astaan. Selitän sanani. Olin peluri. Olin, sanon: olin tap-  
pionle suistunut peluri. Saavuin tähän pikku kaupunkiin  
yöllä, nälissäni ja rahattomana. Pyysin apua — pimeäs-  
sä, hävetti olla kerjäläinen päivänvalossa. Pyysin oikeal-  
ta ihmiseltä, hän antoi minulle kaksikymmentä dollaria  
— toisin sanoen, antoi minulle elämän, kuten siitä ajatte-  
lin. Hän antoi myöskin varallisuuden, sillä juuri tuolla  
kaksikymppisellä rikastuin pelipöydässä. Ja lopuksi ovat  
hänen lausumansa sanat säilyneet mielessäni tähän päi-  
vään asti, ja vihdoinkin voittaneet minut pelastaen moraa-  
lini rippeet: en pelaa enää. Minulla ei ole käsitystäkään  
siitä, kuka hän oli, mutta hänet tahdon etsittäväksi, sillä  
tahdon hänen saavan tämän rahasumman — jakakoon*

# Älä lausu väärää todistusta

Rehellisyys maan perii, kertoo  
vanha sanonta. Vai periikö?  
Milloin on soveliasta valehdella,  
rikkoa kahdeksatta käskyä vastaan?  
Vuoden 1900 tienoilla kirjailija  
Mark Twain (1835–1910) pohti  
omintakeiseen tapaansa näitä  
kysymyksiä. Tapakristillisyyttä  
kammoksunut kirjailija käsitteli  
empatiaa ja sen puutetta  
puhuttelevalla tavalla.

*Älä lausu väärää todistusta* sisältää  
kaksi novellia, *Taivas vai helvetti?* ja  
*Rehellisen Hadleyburgin tuho*, jotka  
käsittelevät valehtelemista, syntiin-  
lankeemusta ja niiden seurauksia.

Kansi: Timo Ronkainen

ISBN 978-952-7211-58-8



9 789527 211588